

W kierunku zasobnej w czystą wodę Europy

Sygnały EEA 2024

© Mario Grievink, Well with Nature / EEA

European Environment Agency

Zrzeczenie się

Dla wygody produkt ten został przetłumaczony wyłącznie za pośrednictwem Centrum Tłumaczeń dla Organów UE. Chociaż dołożono wszelkich starań, aby zapewnić jego dokładność i kompletność, nie możemy tego zagwarantować. W związku z tym nie należy powoływać się na niego w celach prawnych lub urzędowych. Oryginalny tekst w języku angielskim należy uznać za wersję urzędową.

Sygnały EEA 2024

W kierunku zasobnej w czystą wodę Europy

Sygnały EEA 2024 przedstawiają przegląd kluczowych wyzwań i możliwości związanych z poprawą jakości wód i dostępności zasobów wodnych Europy. Opracowanie to zawiera artykuły dotyczące środowiska przyrodniczego, zanieczyszczeń mu zagrażających oraz zmian klimatu, a także informuje o tym, jak Europa poprawiła jakość wody w kąpieliskach. W trzech wywiadach przyjrano się bliżej zagadnieniom dotyczącym: ochrony wód w Austrii, ograniczeniu ryzyka związanego ze stosowaniem substancji chemicznych oraz możliwości usuwania zanieczyszczeń chemicznych z wody.

Wody w Europie są zagrożone zanieczyszczeniami, nadmiernym użytkowaniem, degradacją siedlisk i coraz dotkliwszymi skutkami zmian klimatu. Poprawa stanu jezior, rzek i wód podziemnych w Europie jest priorytetem mającym na celu zapewnienie dobrej jakości wody dla ludzi i przyrody.

Leena Ylä-Mononen
Dyrektor Wykonawcza EEA

Stawiając na oszczędne gospodarowanie wodą, inwestując w infrastrukturę sprzyjającą zachowaniu zasobów wodnych i chroniąc środowisko przyrodnicze jako całość, możemy **zadbać o bezpieczeństwo wodne w Europie.**

[Przeczytaj artykuł](#)

Artykuły w Sygnałach

[Jakość wód zależy od stanu przyrody](#)

[Zmniejszenie zanieczyszczenia jest kluczowe dla poprawy bezpieczeństwa wodnego zasobów wodnych](#)

[Ekstremalne zjawiska pogodowe powodują, że kwestie lepszego zarządzania wodą stają się coraz istotniejsze.](#)

[Europejskie kąpieliska – historia sukcesu w zakresie zdrowia i dobrej jakości życia człowieka jakości życia człowieka](#)

Wywiadu udzielili nam...

Dr Sharon McGuinness

W kierunku bardziej przyjaznych środowisku i bezpieczniejszych substancji chemicznych

Monika Mörtz

Ochrona jakości wód w Austrii

Dr Zongsu Wei

Usuwanie „wiecznych chemikaliów” z wody pitnej

Opracowanie „Sygnały” to coroczna, przystępna w odbiorze publikacja, która zawiera krótkie artykuły dotyczące kluczowych zagadnień związanych ze środowiskiem, w tym z klimatem. Ostatnie edycje Sygnałów EEA dotyczyły [zdrowia i środowiska](#) (2023), [zrównoważonego rozwoju](#) (2022), [przyrody](#) (2021) oraz [ograniczenia zanieczyszczeń](#) (2020).

Informacje zwrotne i sugestie?

Zawsze staramy się ulepszać naszą pracę. Podziel się z nami swoją opinią na temat Sygnałów, od tematów i treści po styl, wypełniając trzuminutową ankietę. Z góry dziękujemy.

Ankieta zwrotna

Poznaj nasze systemy informacyjne dotyczące przyrody

- **BISE – System Informacji o Różnorodności Biologicznej w Europie:** jest źródłem danych i informacji na temat bioróżnorodności w Europie.
- **FISE – System Informacji o Lasach w Europie:** służy wymianie informacji w zakresie środowiska leśnego Europy, jego stanu i rozwoju.
- **WISE – System Informacji o Wodach w Europie:** daje dostęp do informacji na temat kwestii dotyczących wód; zawiera zasoby informacji dotyczące zarówno środowiska słodkowodnego, jak i morskiego.

Kampania WaterWiseEU

Obieg wody jest zakłócony. Nadmierne zużycie i zanieczyszczenie wody, niewłaściwa gospodarka wodna, a także zmiany klimatu wywierają ogromną presję na systemy wodne. Nadszedł więc czas na działanie.

Aby promować działania na rzecz ochrony wód oraz zrównoważoną gospodarkę wodną w całej Europie, Dyrekcja Generalna ds. Środowiska Komisji Europejskiej rozpoczęła kampanię **#WaterWiseEU**. Służy ona zainicjowaniu rozmów o stojących przed nami wyzwaniach dotyczących wody oraz o tym, w jaki sposób możemy wspólnie stawić im czoła.

Odwiedź [stronę internetową](#) Komisji Europejskiej, aby dołączyć do kampanii i dowiedzieć się więcej.

Od redakcji – Potrzebne są zdecydowane działania, aby poprawić bezpieczeństwo wodne Europy

Woda ma fundamentalne znaczenie dla życia. Podtrzymuje ekosystemy oraz wspiera wszystkie potrzeby społeczeństwa, począwszy od dostępu do wody pitnej aż po produkcję żywności i wytwarzanie energii. Zasoby wody słodkiej w Europie znajdują się jednak pod coraz większą presją. Zmiany klimatu, zanieczyszczenie środowiska i nieefektywna gospodarka wodna pogłębiają deficyt wody, a wyzwań jest coraz więcej. Potrzebne są pilne działania, aby zapewnić bezpieczeństwo wodne Europy i zbudować odporność zasobów wodnych w obliczu tych rosnących presji.

Leena Ylä-Mononen
Dyrektor Wykonawcza EEA

W tym roku Europejska Agencja Środowiska (EEA) ukończyła raport stanowiący jej najobszerniejszą ocenę stanu wód w Europie. Ocena wykazuje, że cel, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu wód, nadal nie został osiągnięty. W 2021 r. tylko 37% jednolitych części wód powierzchniowych w Europie spełniało normy dobrego stanu ekologicznego, a zaledwie 29% osiągnęło dobry stan chemiczny.

Pomimo podejmowanych wysiłków, **zanieczyszczenia**, zwłaszcza pochodzące z rolnictwa i produkcji energii, nadal hamują zmianę na lepsze. Choć sektory te świadczą podstawowe usługi dla społeczeństwa, musimy znaleźć sposoby na zmniejszenie ich wpływu na jakość wód.

Istnieją również **możliwości** prowadzenia działań mających na celu poprawę jakości wód, jak i dobre **przykłady** wdrożonych już korzystnych rozwiązań. Postęp technologiczny i zmiany w praktykach rolniczych mogą pomóc ograniczyć zanieczyszczenie wody, jednocześnie utrzymując odpowiedni poziom jej dostępności. Nadal prowadzona jest w Europie dekarbonizacja produkcji energii, dzięki czemu zmniejsza się uwalnianie zanieczyszczeń.

Równocześnie to także w przypadku wody, w jednym konkretnym obszarze, odnotowano znaczny postęp. W ciągu ostatnich dziesięcioleci Europa istotnie poprawiła jakość **wód w kąpieliskach**. W ubiegłym roku 85% wód w kąpieliskach UE uzyskało najwyższą ocenę, a 96% spełniało minimalne unijne normy jakości.

Ochrona zasobów wodnych kluczem do sprostania wyzwaniom

Zarówno nasz raport oceniający stan wód, jak i wcześniejszy, prezentujący analizę **zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych w Europie**, wskazują na ten sam, alarmujący kierunek. Zmiany klimatu sprawiają, że gospodarka wodna staje się zagadnieniem trudniejszym niż kiedykolwiek wcześniej. Rosnące temperatury, zmieniające się rozkłady opadów i ekstremalne zjawiska pogodowe wywierają bezprecedensową presję na zasoby wodne.

Deficyt wody dotyka już 30% populacji Europy każdego roku, a tendencja ta będzie się pogarszać wraz z nasilaniem się zmian klimatu. W całej Europie zmieniające się rozkłady opadów doprowadziły zarówno do częstszych susz, jak i bardziej intensywnych opadów oraz powodzi.

Nasze obecne systemy są słabo przystosowane do radzenia sobie z tymi szybko zachodzącymi zmianami, co zagraża zarówno **bezpieczeństwu wodnemu**, jak i **zdrowiu ludzi oraz właściwemu stanowi ekologicznemu przyrody**. W miarę jak ekstremalne zjawiska pogodowe stają się coraz bardziej powszechne, sposób, w jaki gospodarujemy wodą, również powinien zostać dostosowany. Potrzebujemy zdecydowanych działań, aby chronić społeczności lokalne i zachować dobry stan środowiska przyrodniczego.

Aby **poprawić bezpieczeństwo wodne**, musimy skupić się na **ograniczeniu zużycia wody i zwiększeniu wydajności gospodarowania wodą**. Obejmuje to ograniczenie wycieków, inwestowanie w wodooszczędne technologie i zwiększenie ponownego wykorzystania wody. Ponadto szersze stosowanie tzw. rozwiązań opartych na przyrodzie, takich jak przywracanie terenów podmokłych i rozwijanie zielonej infrastruktury, może poprawić retencję wody, zmniejszyć ryzyko powodzi i przywrócić różnorodność biologiczną.

Musimy również wzmocnić nasze **systemy danych i monitoringu**. Terminowo przekazywane i dokładne informacje na temat ilości i jakości wody są niezbędne do podejmowania świadomych decyzji i zapewnienia sprawiedliwej dystrybucji zasobów wodnych. Lepsze zrozumienie zagadnień **dostępności wody** pomoże zrównoważyć potrzeby rolnictwa, przemysłu i środowiska.

Wspólna odpowiedzialność

Ochrona zasobów wodnych to **wspólna odpowiedzialność**. UE i jej państwa członkowskie, przedstawiciele sektora przemysłowego, rolnicy oraz pozostali obywatele muszą ze sobą współpracować, aby zmniejszyć zużycie wody, ograniczyć jej zanieczyszczenie i chronić ekosystemy słodkowodne. Europejska Agencja Środowiska będzie nadal dzielić się danymi i wiedzą z odpowiednimi decyzyjnymi organami, pomagając im sprostać tym wyzwaniom.

Stawiając na oszczędne gospodarowanie wodą, inwestując w infrastrukturę sprzyjającą efektywnemu wykorzystaniu zasobów wodnych i chroniąc środowisko przyrodnicze jako całość, możemy **zadbać o bezpieczeństwo wodne w Europie**. Nie oznacza to tylko zapewnienia dostaw wód, lecz także ochronę ekosystemów, poprawę stanu zdrowia społeczeństwa i zapewnienie bezpiecznej przyszłości dla wszystkich Europejczyków.

Jakość wód zależy od stanu przyrody

Stan wód jest ściśle powiązany ze stanem całej przyrody. Jedno i drugie odgrywa istotną rolę w naszym życiu. Z punktu widzenia przyrody woda jest niezbędna do zapewnienia pożywienia i siedlisk dla milionów gatunków. Niestety przyszłość wielu ekosystemów wodnych w Europie jest niepewna z powodu zanieczyszczeń i nadmiernego wykorzystywania zasobów naturalnych. Pilnie potrzebne są działania, aby odtworzyć dobry stan jezior, rzek i wód przybrzeżnych, co będzie przynosiło korzyści całej przyrodzie.

Stan przyrody i wód w Europie wymaga poprawy

Zużycie ograniczonych zasobów wody słodkiej, zwłaszcza wód podziemnych, zagraża zaopatrzeniu Europy w wodę jak nigdy dotąd. Problem ten pogłębiają często nieefektywne metody produkcji i konsumpcji, system rolno-spożywczy, który opiera się na intensywnym stosowaniu pestycydów i nawozów, a także ciągły rozwój miast i sieci transportowych. Środowisko przyrodnicze, obejmujące m.in. rzeki, jeziora i inne zbiorniki słodkowodne, jest poważnie zagrożone, a skutki zmian klimatu tylko pogarszają tę sytuację.

Według [najnowszych danych EEA](#) większość chronionych wodnych siedlisk i gatunków jest w niezadowalającym albo złym stanie ochrony. W całej Europie obserwuje się [gwałtowny spadek liczby migrujących ryb słodkowodnych](#), takich jak węgorz, jesiotr i łosoś. Populacje płazów, ryb słodkowodnych i ptaków zależnych od ekosystemów wodnych również wciąż się zmniejszają.

37%
wód powierzchniowych
jest co najmniej w dobrym
stanie ekologicznym

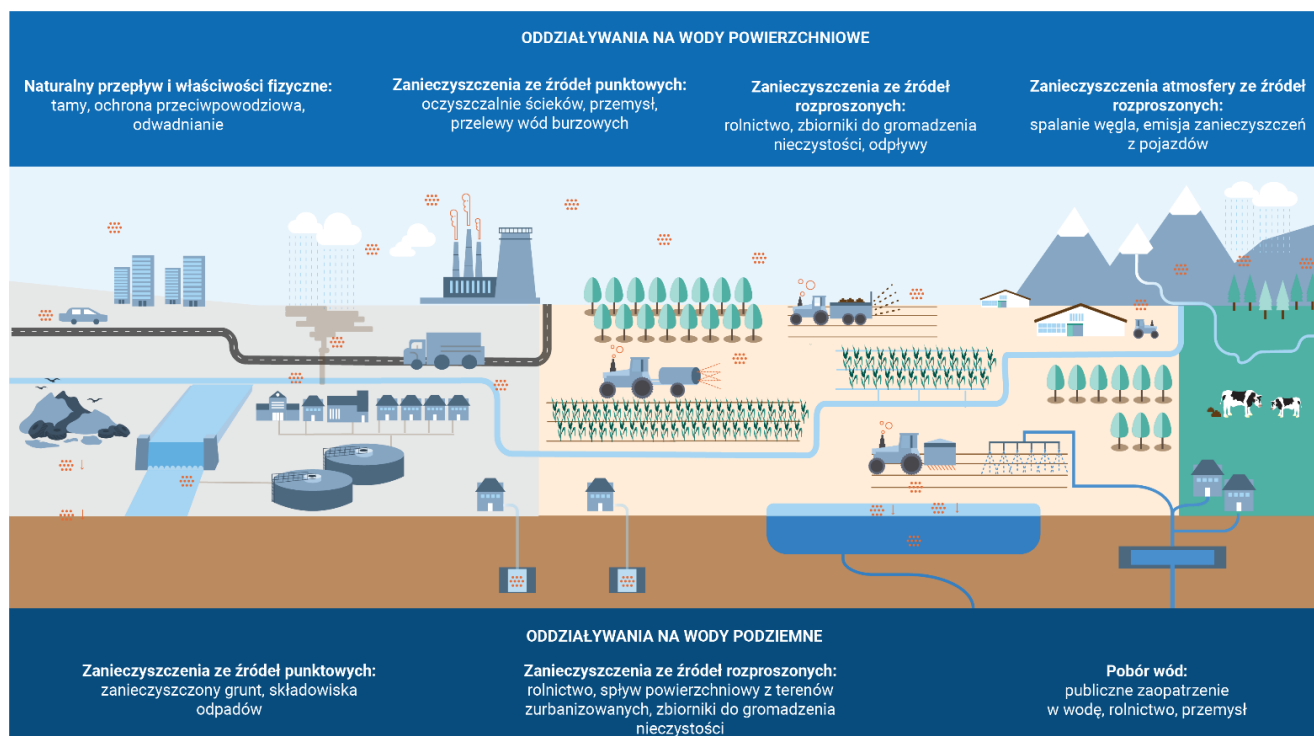
Wieloletnie budowanie barier, takich jak mosty i tamy na potrzeby transportu czy produkcji energii, poważnie zakłóciły naturalny przepływ i właściwości fizyczne wielu europejskich rzek, blokując drogi migracji ryb. Ochrona przeciwpowodziowa może powodować fragmentację obszarów zalewowych, zmieniając naturalne cykle hydrologiczne. Problemem jest też zanieczyszczenie wody, którego głównym źródłem są ścieki.

Odbudowa zasobów przyrodniczych i przystosowanie się do zmian klimatu mogą przynieść wiele korzyści

UE i poszczególne kraje europejskie wdrożyły już wiele strategii i środków na rzecz przeciwdziałania zanieczyszczeniom, aby poprawić stan jezior, rzek i wód przybrzeżnych. Te strategie i środki – w tym [Europejski Zielony Ład](#), [Ramowa Dyrektywa Wodna](#), normy dotyczące oczyszczania ścieków oraz niedawno uchwalone [rozporządzenie o odbudowie zasobów przyrodniczych](#) – mają kluczowe znaczenie dla zmniejszenia zanieczyszczeń oraz dla ochrony i odbudowy zasobów wodnych.

Przykładowo, wiele krajów już teraz łączy odbudowę zasobów przyrodniczych z projektami przystosowania się do zmian klimatu, co przynosi korzyści środowisku, w tym poprawia stan wód. Odbывается to przez wznoszenie mniejszej liczby budynków w pobliżu rzek lub na terenach zalewowych oraz przywracanie terenów podmokłych, które mogą działać jako obszary przelewowe podczas powodzi. Te oparte na przyrodzie rozwiązania pomagają odtworzyć lokalne ekosystemy, zapewniając jednocześnie ochronę przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi oraz dostęp lokalnych społeczności do terenów zielonych.

Oddziaływania na środowisko wodne według Ramowej Dyrektywy Wodnej

Co będzie istotne w nadchodzących latach? Przede wszystkim musimy zmniejszyć zużycie i nadmierną zależność od zaopatrzenia w wodę przemysłu, gospodarstw domowych i – w szczególności – rolnictwa. W przypadku rolnictwa istnieją możliwości wprowadzenia bardziej wodooszczędnych i odpornych na suszę upraw

oraz poprawy magazynowania wody w glebie. Wraz ze zwiększeniem ponownego wykorzystania wody takie innowacje mogą zmniejszyć zależność od nawadniania.

Można również usunąć stare tamy i inne niepotrzebne bariery w rzekach i wokół nich, aby odtworzyć ich naturalny przepływ. Poprawiłoby to stan związanych z nimi ekosystemów, co może przywrócić lokalne populacje ryb i ptaków. Ponowne połączenie rzek i ich terenów zalewowych oraz odtworzenie terenów podmokłych i torfowisk powinno być postrzegane jako niezbędny krok w kierunku odbudowy zdrowych, różnorodnych biologicznie ekosystemów słodkowodnych. Dzięki temu ekosystemy będą mogły pełnić swoje kluczowe funkcje, takie jak zapewnianie wody dobrej jakości, przetwarzanie składników odżywczych, retencja wody i magazynowanie dwutlenku węgla.

Pomocne byłoby również zachęcanie do oszczędzania wody i zmniejszania zapotrzebowania na nią w gospodarstwach domowych. Ceny wody są również ważnym czynnikiem wpływającym na oszczędne gospodarowanie wodą, a przychody z tego tytułu można wykorzystać do finansowania rozwiązań sprzyjających idei zrównoważonego rozwoju.

Woda a przyroda „w pigułce”

- Znaczna część rzek i jezior w Europie jest zdegradowana. Według <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024> tylko 37% jednolitych części wód powierzchniowych w Europie osiągnęło dobry albo wysoki status ekologiczny
- Wywarło to negatywny wpływ na ekosystemy i elementy przyrody, które są silnie zależne od tych wód.
- Większość chronionych wodnych siedlisk i gatunków w UE jest w niezadowalającym albo złym stanie ochrony.

Co możesz zrobić?

- Dokonuj świadomych wyborów podczas zakupu produktów, towarów i usług, uwzględniając ich ślad wodny.
- Zainstaluj zbiorniki w swoim ogrodzie, aby gromadzić i wykorzystywać wodę deszczową. Zmniejsz zużycie wody w swoim domu, naprawiając ciekące krany i spłuczki oraz instalując bardziej wydajne krany i głowice prysznicowe.
- Dowiedz się, co robią lokalne władze w celu zmniejszenia zanieczyszczeń albo w jaki sposób Ty możesz pomóc. Przykładowo, być może realizowane są projekty mające na celu przywrócenie terenów podmokłych albo innych zielonych przestrzeni w pobliżu rzek i jezior.

Wywiad – Ochrona jakości wód w Austrii

Dobra jakość wody jest powodem do dumy dla wielu Austriaków. Od zapobiegania powodziom po konkurencyjne potrzeby różnych użytkowników – o wyzwaniach związanych z wodą i zarządzaniem nią rozmawialiśmy z Moniką Mörth, Dyrektorką Generalną ds. gospodarki wodnej w austriackim Ministerstwie Rolnictwa, Leśnictwa, Regionów i Gospodarki Wodnej.

Jak wygląda sytuacja w Austrii?

Austria jest zlokalizowana w sercu Europy i Alp. Ma dostęp zarówno do płynącej z gór wody słodkiej, jak i do zasobów wód podziemnych. Te źródła wody mają ogromne znaczenie dla naszego społeczeństwa i gospodarki. Są kluczowe dla naszych zasobów wody pitnej, rolnictwa i dostaw energii, a także dla innych sektorów gospodarki, takich jak turystyka.

Ogólnie jakość wód powierzchniowych i podziemnych w Austrii jest bardzo wysoka. Nasze jeziora należą do najlepszych w Europie pod względem jakości wód w kąpieliskach, jak [wykazał raport EEA](#). Mimo to stoimy również w obliczu wielu wyzwań.

Monika Mörth
Dyrektorka Generalna ds.
gospodarki wodnej
w austriackim
Ministerstwie Rolnictwa,
Leśnictwa, Regionów
i Gospodarki Wodnej

Jakie są główne wyzwania?

Podobnie jak w innych krajach Europy, działalność człowieka powoduje zanieczyszczenia naszych wód, między innymi azotanami, substancjami zakłócającymi działanie gruczołów dokrewnych, PFAS i innymi substancjami. Nasze działania wpływają istotnie na stan naszych jezior i rzek. Również ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak intensywne opady deszczu i okresy suszy, wpływają na dostępność i jakość naszych wód.

Jakie działania podejmuje Austria, aby sprostać tym wyzwaniom?

Austria od dawna angażuje się w inwestycje w infrastrukturę wodną, koncentrując się na obszarach takich jak ścieki komunalne, zaopatrzenie w wodę pitną i ochrona przeciwpowodziowa.

Woda jest kwestią transgraniczną, a Austria ściśle współpracuje ze wszystkimi krajami sąsiadującymi. Na przykład ze Szwajcarią Austria współpracuje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej na Renie od ponad 100 lat. W podobny sposób współpracujemy z naszymi krajami partnerskimi w celu ochrony i efektywnego

wykorzystania Dunaju. W tym roku obchodziliśmy 30. rocznicę powstania [Międzynarodowej Komisji Ochrony Dunaju \(ICPDR\)](#).

Jak działają kampanie zwiększające świadomość?

Kampanie odgrywają ważną rolę w naszej strategii ochrony zasobów wód i gospodarowania nimi. Nasze platformy i kampanie dedykowane tematyce wód mają na celu zaangażowanie konkretnych odbiorców i społeczności. Stanowią integralną część naszej komunikacji od ponad dwóch dekad.

Budowanie zaufania i osiągnięcie wymiernych efektów wymaga czasochłonnego i zindywidualizowanego podejścia. Dlatego ważne jest długoterminowe inwestowanie w odpowiednie kanały i skoncentrowanie się na swoich celach komunikacyjnych.

Co jest kluczem do skutecznego zarządzania zasobami wodnymi?

Powiedziałabym, że dialog i współpraca są kluczem do zintegrowanej gospodarki wodnej. Niezbędna jest ścisła współpraca z odpowiednimi interesariuszami na wszystkich poziomach – od krajowego do regionalnego – i we wszystkich sektorach gospodarki. Dialog jest również kluczowym czynnikiem sukcesu. Ważne jest, aby skuteczniej koordynować różne aspekty i potrzeby użytkowania.

Zmniejszenie zanieczyszczenia jest kluczowe dla poprawy bezpieczeństwa wodnego

Niezawodny dostęp do wystarczających ilości czystej wody dobrej jakości nie jest już gwarantowany w całej Europie. Jednym z głównych powodów są zanieczyszczenia, które szkodzą przyrodzie i mogą mieć negatywny wpływ na zdrowie człowieka.

Liczne zagrożenia i negatywne skutki

Zły stan wielu rzek, jezior, wód przybrzeżnych i wód podziemnych to problem obecny w wielu częściach Europy. Według najnowszego [raportu EEA](#) na temat wód w Europie, zdecydowana większość jednolitych części wód nadal nie spełnia minimalnego celu UE, jakim jest „stan dobry”. Jednocześnie ograniczanie zanieczyszczenia wód postępuje zbyt wolno.

Raport wykazuje, że najistotniejszymi czynnikami pogarszającymi jakość wód – zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych – są zanieczyszczenia pochodzące z produkcji energii, które rozprzestrzeniają się przez powietrze, oraz zanieczyszczenia gruntów i wód pochodzące z rolnictwa. Ponadto, na wody w Europie nadal oddziałują zanieczyszczenia z przeszłości: niektóre substancje, takie jak rtęć i bromowane związki zmniejszające palność, mogą pozostawać w środowisku przez bardzo długi czas.

Najważniejszym powodem przedostawania się zanieczyszczeń do wód Europy jest depozycja zanieczyszczeń powietrza, których źródłem są na przykład procesy wytwarzania energii, przemysł czy ruch drogowy. Zanieczyszczenia te mogą później powrócić wraz z opadami deszczu na powierzchnię ziemi i trafić do wody.

Innym problemem dla wód w Europie jest stosowanie nawozów i pestycydów w rolnictwie. Substancje takie jak herbicydy, fungicydy czy insektycydy są stosowane w celu ochrony upraw przed szkodnikami. Jednak z pól, ogrodów, poboczy dróg i innych miejsc substancje te mogą przedostać się do pobliskich rzek, strumieni lub jezior. Wsiąkają one również w gleby i wody gruntowe.

29%
wód powierzchniowych
jest w **dobrym** stanie
chemicznym

77%
obszaru wód podziemnych
jest w **dobrym** stanie
chemicznym

Nadmierne stosowanie pestycydów i nawozów może negatywnie wpływać na zdrowie ekosystemów, siedlisk i gatunków, takich jak ryby czy ptaki, a także na nasze własne zdrowie. Pestycydy – przeznaczone do zabijania niepożądanych chwastów, owadów lub grzybów – mogą również szkodzić niektórym gatunkom zwierząt, zakłócać funkcje ekosystemu i powodować choroby przewlekłe u ludzi. Stosowanie tych substancji może również zagrozić naszej długoterminowej produkcji żywności ze względu na wzrost liczby odpornych na nie szkodników i chorób oraz utratę owadów zapylających na dużą skalę.

Inne szkodliwe substancje w wodach na terenie Europy obejmują rtęć, bromowane związki zmniejszające palność i „wieczne chemikalia” (substancje per- i polifluoroalkilowe), takie jak PFAS. Ta grupa substancji chemicznych była stosowana wszędzie, od pianek gaśniczych i powłok do nieprzywierających patelni po meble i odzież wierzchnią. „Wieczne chemikalia” mogą mieć poważny wpływ na zdrowie człowieka.

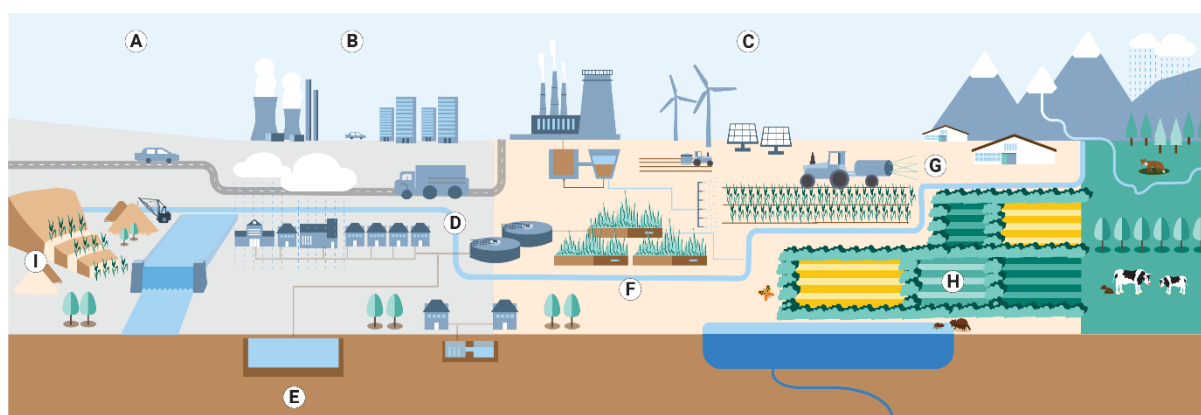
W jaki sposób Europa ogranicza zanieczyszczenie wód?

Coraz więcej inicjatyw w całej Europie ma na celu zapobieganie przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód i zmniejszanie ich negatywnego wpływu.

Prawodawstwo UE, takie jak to dotyczące oczyszczania ścieków komunalnych, emisji przemysłowych, azotanów i wód w kąpieliskach, przyczyniło się już do znacznej poprawy jakości wód. [Ramowa Dyrektywa Wodna](#) ustanawia normy jakości dla dobrego stanu wód, które muszą być stosowane przez państwa członkowskie UE, natomiast [dyrektywa w sprawie ścieków komunalnych](#) określa zasady oczyszczania ścieków.

Prawodawstwo UE w zakresie wód – przepisy chroniące jakość wody oraz ekosystemy słodko- i słonowodne – [zostało wzmocnione w ramach Europejskiego Zielonego Ładu](#). Obejmuje to [plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń](#), który ma na celu zmniejszenie do roku 2050 zanieczyszczenia wody, gleby i powietrza do poziomów, które nie będą już uważane za szkodliwe dla zdrowia ludzi i innych organizmów żywych. Cele dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia istotne dla wody to zmniejszenie strat składników odżywczych z gleb o 50% oraz ograniczenie stosowania pestycydów i ryzyka związanego z nimi o 50% do 2030 r.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód w Europie

- A** Zapobieganie zanieczyszczeniom: stosowanie przyjaznych dla środowiska alternatyw dla substancji chemicznych
- B** Ograniczenie szkodliwych emisji do powietrza
- C** Korzystanie z czystszych źródeł energii
- D** Zapewnienie skutecznego oczyszczania ścieków komunalnych za pomocą oczyszczalni lub systemów przeznaczonych dla budynków nieprzyłączonych do sieci kanalizacyjnej
- E** Gromadzenie i oczyszczanie wód opadowych
- F** Wykorzystywanie rozwiązań opartych na przyrodzie, np. trzcinowisk do oczyszczania wody
- G** Zachowanie równowagi między stosowaniem nawozów i pestycydów a ochroną środowiska
- H** Przejście na ekologiczne i zrównoważone rolnictwo
- I** Przetwarzanie odpadów kopalnianych oraz remediacja zrzutów z nieczynnych kopalń i zanieczyszczonych terenów

Aby osiągnąć te cele, władze krajowe w całej UE muszą działać zgodnie z tymi ambicjami i egzekwować istniejące przepisy UE. Sektor rolnictwa również powinien wprowadzić bardziej przyjazne środowisku praktyki, co obejmuje m.in. stosowanie mniejszej ilości pestycydów. Inne powiązane strategie UE dotyczące bezpieczniejszych i bardziej przyjaznych środowisku substancji chemicznych sprzyjają tym działaniom.

Jakość wód a zdrowie człowieka „w pigułce”

- Wiele wód powierzchniowych i podziemnych w Europie jest nadal zagrożonych zanieczyszczeniami, co negatywnie wpływa na zdrowie człowieka i stan całego środowiska przyrodniczego. Tylko 29% jezior, rzek, ujść rzek i wód przybrzeżnych osiągnęło w najnowszej ocenie EEA stan chemiczny „dobry”.
- Ocena EEA dotycząca stanu wód wskazuje na wytwarzanie energii z węgla oraz rozproszone zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa jako dwa główne źródła zanieczyszczenia wód.
- Zmiany w praktykach rolniczych i wykorzystywanie nowych technologii mogą pomóc rolnictwu zużywać mniej wody i ograniczyć jej zanieczyszczenie.
- Środki mające na celu oszczędzanie energii oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szerszym zakresie zmniejszą zanieczyszczenie pochodzące z paliw kopalnych.

Co Ty możesz zrobić?

- Jeśli masz ogród, spróbuj zastosować alternatywną metodę zwalczania szkodników, na przykład rośliny przyciągające pożyteczne drapieżniki, takie jak biedronki.
- Dbaj o to, aby leki i substancje chemiczne nie trafiły do kanalizacji. Zanieś niepotrzebne produkty do certyfikowanych punktów utylizacji, aby nie przedostawały się do systemu wodnego.
- Jeśli masz taką możliwość, wspieraj ekologiczne praktyki rolnicze, kupując owoce i warzywa wolne od pestycydów.
- Dowiedz się, co robi lokalna gmina lub miasto, aby powstrzymać wycieki ścieków do środowiska, zwłaszcza podczas intensywnych opadów deszczu, które mogą przeciążyć systemy kanalizacyjne.

Wywiad – Usuwanie „wiecznych chemikaliów” z wody pitnej

Europejczycy mogą korzystać z bezpiecznej wody pitnej, która nie zawiera patogenów i innych zanieczyszczeń. Coraz większy problem stanowią jednak substancje PFAS w wodzie. Przeprowadziliśmy wywiad z doktorem Zongsu Wei, profesorem nadzwyczajnym i liderem grupy w Laboratorium Innowacji Inżynierii Wodnej na Uniwersytecie Aarhus w Danii.

Czy picie wody kranowej w Europie jest bezpieczne?

W krajach UE picie wody z kranu jest bezpieczne. Może ona się różnić w smaku w zależności od kraju, ponieważ źródła wody są różne, ale jest ona bezpieczna. Na przykład w Danii, gdzie mieści się nasza siedziba, woda podziemna jest łatwa do pobrania i uzdatnienia. Woda zawiera dużo wapnia, co sprzyja zmniejszeniu wydajności i żywotności czajników i innych urządzeń, ale jest bezpieczna do picia.

Dr Zongsu Wei

Profesor nadzwyczajny i lider grupy w Laboratorium Innowacji Inżynierii Wodnej na Uniwersytecie Aarhus w Danii

W innych częściach Europy woda może pochodzić z rzek, jezior albo nawet z morza. Jeśli woda pochodzi z rzek, należy ją intensywniej uzdatniać i zdezynfekować, aby usunąć patogeny. Może to wpłynąć na smak wody (która może mieć posmak chloru), ale nadal oznacza to, że taką wodę można bezpiecznie spożywać.

Jakie jest największe niebezpieczeństwo w przypadku wody pitnej?

Globalnym wyzwaniem w kwestii wody pitnej są patogeny albo bakterie, które są szkodliwe dla zdrowia ludności. Jest to problemem na przykład w wielu krajach afrykańskich, które nie mają systemów sanitarnych do usuwania patogenów.

W Europie woda jest uzdatniana, tak aby pozbyć się patogenów. Zagrożeniem mogą być jednak antybiotyki znajdujące się w wodzie – pochodzące ze spożycia przez ludzi albo z hodowli zwierząt. Antybiotyki te są szkodliwe dla środowiska i mogą prowadzić do pojawienia się infekcji opornych na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Innym ważnym, niedawno rozpoznanym zagrożeniem jest zanieczyszczenie PFAS, zwłaszcza jeśli chodzi o studnie wody pitnej, które znajdują się w pobliżu remiz strażackich albo lotnisk. PFAS występują w pianie używanej do gaszenia pożarów, więc mogą one zanieczyścić wody powierzchniowe, podziemne, rzeki i jeziora, które znajdują się w pobliżu miejsca, w którym użyto piany. Dla osób mieszkających

w pobliżu woda może być niebezpieczna, ponieważ istnieje znaczne ryzyko wysokich poziomów PFAS pochodzących z tej wody.

PFAS są jednak wykrywane w większości źródeł wody, ponieważ są one stosowane w różnych produktach: w kuchni, w materiałach, z których wykonane są dywany, tapicerki kanap czy ubrania oraz w pojemnikach na jedzenie na wynos. PFAS wykryto nawet w deszczu, kurzu i glebie.

Czy te „wieczne chemikalia” są niebezpieczne dla ludzi?

Tak. Badania wykazały, że stanowią one zagrożenie dla zdrowia, powodując choroby tarczycy, uszkodzenia wątroby, a nawet nowotwory nerek. Są szczególnie szkodliwe dla nienarodzonych dzieci narażonych przez dietę matki w czasie ciąży, u których powodują zaburzenia rozwojowe.

W związku z tym, że substancje te gromadzą się w środowisku i organizmach, musimy znaleźć sposoby na ich usunięcie.

Czy da się usunąć PFAS z wody?

Istnieją dwa sposoby: usuwanie i degradacja. Aby usunąć PFAS z wody, można użyć prostego filtra do butelek, wykonanego na przykład z węgla. Po przelaniu wody przez filtr, PFAS pozostają w nim. Problem polega na tym, że po wyrzuceniu tych filtrów, jeśli nie zostanie to zrobione prawidłowo, PFAS mogą zostać ponownie uwolnione do środowiska.

Dlatego preferowaną metodą usuwania PFAS z wody jest degradacja, czyli zniszczenie cząsteczek. Można to osiągnąć, stosując wysoką temperaturę lub wysokie ciśnienie, gotując wodę (na przykład w garnku parowym) albo przez spalenie tych substancji. Metody te są jednak bardzo energochłonne i nie są przyjazne dla środowiska.

W naszym laboratorium badamy, jak zniszczyć te cząsteczki w temperaturze i ciśnieniu otoczenia za pomocą światła, elektryczności albo ultradźwięków.

Większość metod nie jest w stanie całkowicie zniszczyć cząsteczek PFAS, a w rezultacie powstają toksyczne produkty pośrednie. Z tego powodu w naszym laboratorium staramy się opracować technologie, które mogą całkowicie zdegradować albo zniszczyć PFAS.

Czy te metody mogą być stosowane na dużą skalę?

Jak dotąd udowodniliśmy, że możemy to zrobić w laboratorium na małą skalę. Niedawno rozpoczęliśmy współpracę z przedsiębiorstwami wodociągowymi, takimi jak Aarhus vand i HOFOR, próbując zwiększyć skalę technologii. Szacujemy, że w ciągu 3 do 5 lat będziemy w stanie zastosować te metody w praktyce, a nie tylko w laboratorium. Istnieje wiele grup badawczych zajmujących się degradacją PFAS, ale my jesteśmy pewni naszych metod i technologii.

Pana grupa badawcza zajmuje się szerzej również efektywnym gospodarowaniem wodą. Może pan coś więcej o tym opowiedzieć?

Oprócz zmian klimatu efektywne gospodarowanie wodą jest jednym z największych problemów, z jakimi musimy się zmierzyć. Potrzebujemy wody do codziennego życia. Woda jest wykorzystywana nie tylko w gospodarstwach domowych, ale także w przemyśle i rolnictwie. Zanim zostanie ponownie wprowadzona do obiegu wodnego, musi zostać oczyszczona.

W krajach o niskich dochodach wiele ścieków trafia na przykład bezpośrednio do rzek. Są to kwestie, które należy podjąć nie tylko na poziomie indywidualnym, ale także na poziomie społeczności, kraju, a nawet na poziomie międzynarodowym.

Jeśli chodzi o wykorzystanie wody do produkcji zielonej energii: jeśli chcemy produkować zielony wodór, potrzebujemy dużo ultraczystej wody. Oczyszczanie wód podziemnych albo wody z jezior lub mórz pochłania dużo energii. I wody musi być dużo. Tak więc, jeśli użyje się do tego wód podziemnych, nie będzie wystarczającej ilości wody do picia dla ludzi. Jeśli użyjemy wody morskiej, jej oczyszczenie będzie wymagało znacznie więcej energii. W pierwszej kolejności trzeba się upewnić, że ludność ma wystarczającą ilość wody do picia. Gdy przyjrzymy się produkcji zielonego paliwa, zauważymy, że pojawiają się konkurujące ze sobą priorytety, a ich uszeregowanie zależy od sytuacji kraju i zasobów wodnych.

Wywiad – W kierunku bardziej przyjaznych środowisku i bezpieczniejszych substancji chemicznych

Jednym z głównych problemów związanych z jakością wody w Europie są zanieczyszczenia chemiczne. Celem Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) jest ochrona zdrowia człowieka i środowiska przyrodniczego poprzez pracę na rzecz bezpieczeństwa chemicznego. W jaki sposób Agencja podchodzi do zapobiegania szkodom powodowanym przez substancje chemiczne? Rozmawialiśmy z dr Sharon McGuinness, Dyrektorem Wykonawczą ECHA.

Co wiemy o chemikaliach w środowisku, zwłaszcza w środowisku wodnym?

Substancje chemiczne są niezbędne dla dobrej jakości życia, zdrowia, bezpieczeństwa i komfortu współczesnego człowieka. Jednak oprócz korzyści chemikalia mogą mieć też niebezpieczne właściwości, które mogą zagrażać zarówno środowisku, jak i zdrowiu człowieka.

Dr Sharon McGuinness
Dyrektor Wykonawcza ECHA

Substancje chemiczne w środowisku, zwłaszcza w wodach powierzchniowych i podziemnych, stanowią złożone wyzwanie dla zdrowia ludzi i ekosystemów. Wiele niebezpiecznych chemikaliów może przemieszczać się na duże odległości przez wodę, a także trafiać do łańcucha pokarmowego, wpływając na środowisko, zwierzęta i ludzi.

Jest to poważny problem. Przeprowadzone [niedawno badanie Eurobarometru](#) wykazało, że ponad 80% mieszkańców Europy jest zaniepokojonych wpływem substancji chemicznych obecnych w produktach codziennego użytku na środowisko.

Praca [ECHA](#) w ramach [unijnego rozporządzenia w sprawie chemikaliów, REACH](#), pomaga chronić środowisko przed niebezpiecznymi substancjami chemicznymi. Wnosimy również wkład do regulacji dotyczących chemikaliów w wodzie pitnej i wodach podziemnych, a także w jeziorach, rzekach i morzu.

Czy niepokój powinien budzić tylko określone substancje chemiczne, czy problem dotyczy ogólnie zwiększonej ich produkcji?

Zagrożenie spowodowane chemikaliami zależy zarówno od tego, jak niebezpieczne one są, jak i od tego, jak wiele osób albo jak duża część środowiska jest na nie narażona; dlatego obie te kwestie są istotne.

Z opublikowanego [niedawno raportu EEA i ECHA](#) wynika, że przechodzenie na bezpieczniejsze i bardziej przyjazne środowisku substancje chemiczne w niektórych obszarach postępuje, ale w innych dopiero się rozpoczyna.

Dane na poziomie UE sugerują, że produkcja i zużycie najbardziej szkodliwych chemikaliów rośnie wolniej niż ich ogólny rynek. Rośnie nacisk na przemysł ze strony organów regulacyjnych, konsumentów i dostawców, aby zastąpić najbardziej szkodliwe substancje bezpieczniejszymi alternatywami.

Jakie działania podejmuje UE, aby zmniejszyć szkodliwy wpływ substancji chemicznych?

UE posiada kompleksowe i ochronne przepisy dotyczące chemikaliów, wspierane przez zaawansowaną bazę wiedzy, która jest prowadzona przez ECHA.

Działania władz i przedstawicieli sektora przemysłowego już przyczyniły się do zminimalizowania i kontrolowania ryzyka związanego z kilkoma grupami niebezpiecznych substancji chemicznych. Na przykład ECHA przygotowała wniosek dotyczący ograniczenia stosowania [mikrodrobin plastiku w produktach](#). Ograniczenie to zostało obecnie przyjęte i oczekuje się, że zapobiegnie ono uwolnieniu 500 000 ton mikrodrobin plastiku do środowiska w ciągu 20 lat.

Innym przykładem jest nasza praca nad [ograniczeniem stosowania śrutu ołowianego do polowań na terenach podmokłych](#), co znacznie zmniejszy zanieczyszczenie łożyskami i zapobiegnie zatruciu łożyskami około 1 miliona ptaków wodnych każdego roku.

Ogólnie ujmując, liczba przemysłowych chemikaliów, które zostały poddane kontroli przez organy UE, wzrosła znacznie od 2010 r. Władze UE mają obecnie znacznie bogatszą wiedzę niż wcześniej na temat niebezpiecznych właściwości substancji chemicznych obecnych w dużych ilościach na rynku UE.

Dlaczego wprowadzanie regulacji prawnych dotyczących chemikaliów jest trudne? Czy można uprościć ten proces?

Zrozumienie właściwości i działania substancji chemicznych wymaga rzetelnych danych i dogłębnych ocen naukowych, ponieważ musimy zrozumieć ich wpływ na ludzi i środowisko. Uzyskanie wiarygodnych danych jest długotrwałym i żmudnym procesem naukowym.

ECHA podejmuje aktywne działania na rzecz zwiększenia ochrony ludzi i środowiska. Jednym ze sposobów poprawy tej ochrony jest ocena chemikaliów w grupach. Na przykład opublikowane niedawno przepisy ograniczające stosowanie substancji chemicznych w tuszach do tatuaży i permanentnym makijażu obejmują 4000 różnych chemikaliów. Nasze komitety naukowe pracują obecnie nad wnioskiem ograniczającym stosowanie nawet 10 000 substancji PFAS.

Pracujemy również nad tzw. metodologią nowego podejścia (NAM), zwiększającą wydajność zbierania danych na temat właściwości chemikaliów i zmniejszającą konieczność testowania ich na zwierzętach. Współpraca z władzami, przedstawicielami sektora przemysłowego i interesariuszami jest kluczowa, aby ruszyć naprzód w tej dziedzinie.

W jaki sposób ECHA wspiera te dążenia w UE?

Chronimy zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze dzięki naszej pracy na rzecz bezpieczeństwa chemicznego. Praca, którą wykonujemy, zawsze bazuje na danych naukowych, współpracy i wiedzy.

ECHA opracowuje niezależne opinie naukowe i techniczne oraz podejmuje wiążące decyzje, dzięki którym koncerny chemiczne stosują się do prawa UE. Nasze komitety naukowe oferują doradztwo dotyczące zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z chemikaliami, ich wpływu na społeczeństwo i sposobów zmniejszania tych zagrożeń.

Prowadzimy największą na świecie bazę danych dotyczących substancji chemicznych i wykorzystujemy tę wiedzę do poprawy bezpieczeństwa chemicznego. Firmy, naukowcy, przedstawiciele sektora przemysłowego i konsumenci mogą korzystać z tych danych, a także z oprogramowania i narzędzi do jego wykorzystania.

Obecnie trwają prace nad rozszerzeniem tej bazy danych o dodatkowe informacje na temat substancji chemicznych, w tym dane z biomonitoringu człowieka. Nasza przyszła platforma zapewni kompleksowy przegląd badań nad substancjami chemicznymi i będzie służyć jako baza naukowa dla – opartego na dowodach – kształtowania strategii działań w zakresie chemikaliów. Ustanowi również system wczesnego ostrzegania i działania w przypadku pojawiających się zagrożeń chemicznych.

Jeden z ostatnich przykładów naszej pracy dotyczy zwiększenia bezpieczeństwa wody pitnej. ECHA rozpoczęła przegląd i prowadzenie wykazów substancji chemicznych, które mogą być stosowane w materiałach mających kontakt z wodą pitną, od źródła wody do kranu.

Wiedza na temat chemikaliów jest podstawą naszej pracy. Wspólnie z EEA pracowaliśmy nad wskaźnikami dotyczącymi substancji chemicznych w celu oceny czynników i skutków zanieczyszczenia chemicznego. Dane pokazują, że musimy przyspieszyć przechodzenie na bezpieczne i przyjazne dla środowiska chemikalia.

Działania władz i przedstawicieli sektora przemysłowego pomogły zminimalizować i kontrolować ryzyko związane z niebezpiecznymi chemikaliami. Musimy jednak dalej poszerzać wiedzę na temat substancji chemicznych i wspierać zarządzanie ryzykiem związanym z różnymi grupami chemikaliów, aby chronić ludzi i środowisko.

Ekstremalne zjawiska pogodowe powodują, że lepsze zarządzanie wodą staje się koniecznością

Zmiany klimatu stanowią coraz większe zagrożenie dla zasobów wodnych Europy i zwiększają ryzyko związane z wodą. Ma to istotny wpływ na społeczeństwo i gospodarkę. Klimat może wpływać zarówno na jakość wody, jak i na dostępność wody słodkiej dla ludzi i środowiska. Ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak fale upałów, susze i powodzie, oddziałują na ludność i systemy społeczne, a także na rzeki i zbiorniki wodne oraz naturalne i powstałe przy udziale człowieka ekosystemy, które są od nich zależne. Zmniejszenie zanieczyszczenia i zużycia wody pomoże Europejczykom radzić sobie ze zmianami klimatu w przyszłości.

Zmiany klimatu nasilają zagrożenia dla wód

Przeprowadzona przez EEA [ocena zagrożeń związanych ze zmianami klimatu](#) pokazuje, że Europa jest najszybciej ocieplającym się kontynentem na świecie, a susze i powodzie stają się coraz częstsze i bardziej intensywne. Projekcje wskazują, że całkowite roczne opady deszczu zmniejszą się w południowych i niektórych zachodnich regionach Europy, pogarszając sytuację niedoboru wody. Nawet w regionach, w których przewidywane opady pozostaną stabilne albo wzrosną, latem może być ich mniej, co zmniejszy dostępność wody.

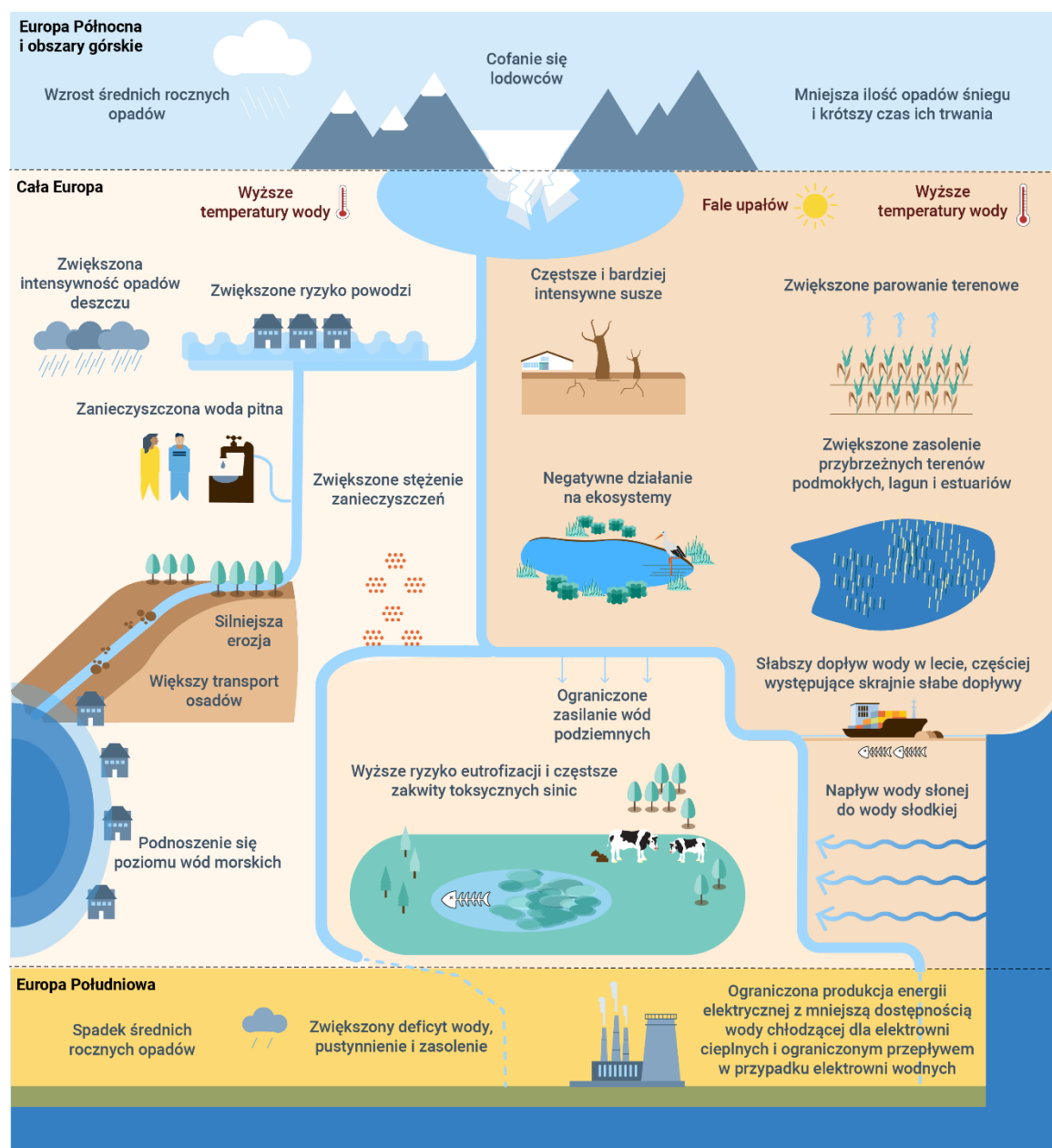
Do tego dochodzi rosnące zagrożenie gwałtownymi powodziami spowodowanymi intensywnymi opadami deszczu. Stają się one coraz częstsze i stanowią bezpośrednie zagrożenie dla domów i bezpieczeństwa ludzi. Ulewne deszcze mogą również wpływać na poziom wód gruntowych: gdy pada zbyt dużo deszczu na raz, woda nie może przeniknąć w głąb. Zamiast tego spływa do rzek albo kanałów burzowych.

Byliśmy już świadkami tego, jak powodzie mogą zagrażać życiu i niszczyć infrastrukturę oraz gospodarkę. Powodzie mogą zagrażać również jakości wód, potencjalnie zwiększając zanieczyszczenie rzek, jezior i wód przybrzeżnych. Wynika to z faktu, że woda powodziowa może wypłukiwać ścieki surowe lub inne nieczystości, a także zanieczyszczenia przemysłowe albo rolnicze, takie jak

pestycydy czy inne substancje chemiczne. To może wpływać na jakość wody, zwłaszcza w kontekście ilości bakterii, a także na zdrowie ryb, ptaków czy roślin.

Zanieczyszczone w ten sposób wody stanowią również zagrożenie dla zdrowia osób pływających i kąpiących się. Należy się spodziewać, że takie ryzyko dla jakości wód w kąpieliskach będzie się pojawiało coraz częściej, ponieważ zmiany klimatu zwiększają częstotliwość występowania ekstremalnych opadów deszczu.

Wpływ zmian klimatu na wodę

Dłuższe okresy bez opadów i susze przyczynią się do zmniejszenia przepływów rzek, obniżenia poziomu wód gruntowych i wyczerpania warstw wodonośnych. To z kolei może wpłynąć na jakość wód, zwiększając ryzyko nadmiernej akumulacji składników odżywczych i szkodliwych zakwitów glonów. Jeśli zapotrzebowanie na wodę nie

zostanie dostosowane do jej dostępności, zmniejszone opady deszczu mogą również wpłynąć na dostawy wody do gospodarstw domowych i dla celów działalności gospodarczej, takich jak rolnictwo, przemysł, produkcja energii czy korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych. Zmniejszenie pokrywy lodowej, topnienie lodowców i mniej śniegu w obszarach górskich, które zasilają ważne europejskie rzeki, takie jak Ren, Dunaj czy Pad, tylko pogarszają sytuację.

Poprawa ochrony zasobów wodnych stanowi priorytet dla całej Europy

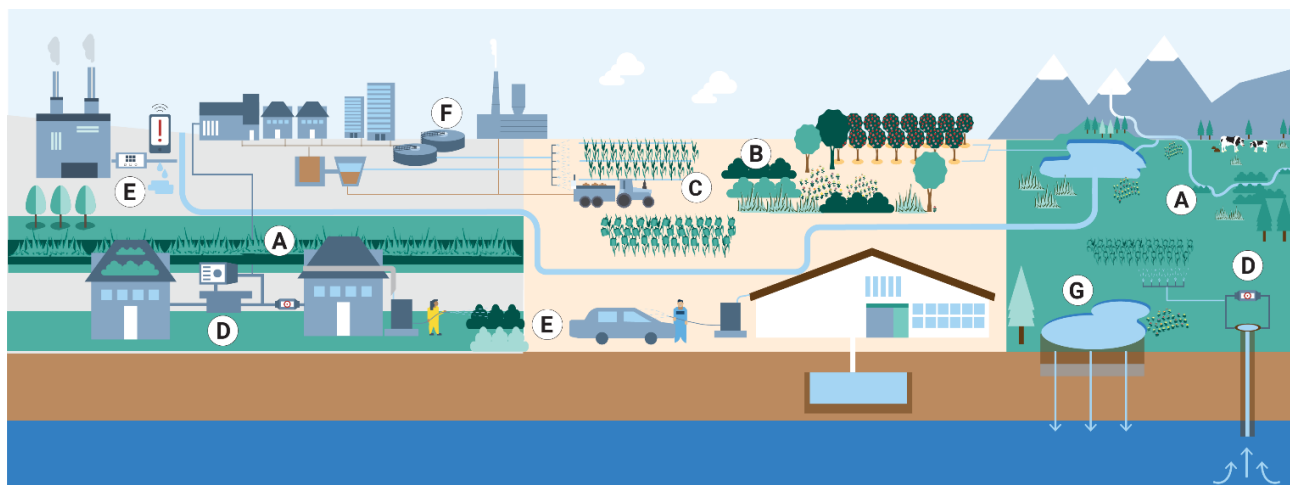
Zarządzanie deficytem wody i zagrożeniami dla jakości wody, również w świetle dodatkowych wyzwań związanych z szybko zmieniającym się klimatem, będzie miało kluczowe znaczenie dla Europy w nadchodzących latach. Obecnie gospodarowanie wodą w całej Europie nie jest wystarczająco efektywne. Nie jest w stanie sprostać szybkim i zachodzącym na dużą skalę wyzwaniom spowodowanym zmianami klimatu, które zagrażają naszemu bezpieczeństwu wodnemu.

Kluczem do sukcesu będzie zwiększenie ochrony zasobów wodnych, tak aby nasze społeczeństwa mogły sprostać złożonym wyzwaniom związanym z wodą. Oznacza to poprawę stanu ekosystemów oraz przywrócenie i utrzymanie naturalnego cyklu obiegu wody, np. poprzez umożliwienie lepszego wchłaniania wody do gruntu i uzupełniania wód podziemnych. Wiąże się to również z poprawą infrastruktury wodnej i jej wykorzystania, aby ograniczyć ilość zanieczyszczeń i odpadów oraz zwiększyć ponowne wykorzystanie wody. Stan wód w Europie wymaga poprawy, tak by nie ucierpiały one na skutek ekstremalnych zjawisk pogodowych, np. obfitych opadów oraz susz.

Zadanie to zawarte jest już [wielu strategiach unijnych](#). Te skoncentrowane na gospodarce wodnej skupiają się na zwiększeniu ochrony zasobów wodnych i utrzymaniu ich zdolności do wspierania sektorów szczególnie zależnych od wody, takich jak rolnictwo, energetyka i żegluga śródlądowa.

Lepsza gospodarka wodna również ma istotne znaczenie. W niektórych regionach Europy zwiększy się konkurencja między sektorami wykorzystującymi wodę, takimi jak przemysł, rolnictwo czy gospodarstwa domowe. Efektywne wykorzystanie wody zapewni również wystarczającą ilość wody dla ekosystemów, tak by mogły one odgrywać swoją rolę we wspieraniu prawidłowego obiegu wody.

Przeciwdziałanie niedoborom wody, suszom i zagrożeniom powodziowym w Europie

- A** Naturalne sposoby retencji wody: zielona infrastruktura, tereny podmokłe, odtworzenie terenów zalewowych
- B** Zrównoważone rolnictwo: przywracanie zatrzymującego wodę węgla w glebie, tworzenie nadrzecznych stref buforowych, zadrzewianie
- C** Zmiana upraw na gatunki potrzebujące mniejszych ilości wody
- D** Opomiarowanie, kontrola poboru wody i egzekwowanie przepisów
- E** Oszczędzanie wody i zmniejszenie zapotrzebowania na nią: kontrola wycieków, efektywne zużywanie wody, zachęty ekonomiczne
- F** Ponowne wykorzystanie wody, zbieranie deszczówki, odsalanie – jeśli proces ten można zaopatrywać w energię z odnawialnych źródeł i zapobiegać zanieczyszczeniu solanką
- G** Zasilanie wód podziemnych

Efektywne gospodarowanie wodą będzie kluczowym elementem zarządzania zużyciem wody. W rolnictwie trwają już prace nad uprawami, które potrzebują mniej wody, są bardziej odporne na suszę i mogą magazynować wodę w glebie. Ponowne wykorzystanie wody może zmniejszyć zależność od opadów deszczu i tradycyjnych źródeł wody do nawadniania. Ustalenie celów i środków zachęcających do oszczędzania wody lub dostosowanie cen wody dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych również może korzystnie wpłynąć na ochronę zasobów wodnych.

Poprawa wiedzy o obszarach zagrożonych powodzią w miastach i na terenach wiejskich może pomóc w ograniczeniu szkód materialnych i zapobiegać zagrożeniu życia. Systemy wczesnego ostrzegania także umożliwiają poprawę bezpieczeństwa ludności. Ponadto lepsze zarządzanie gruntami pozwoli zapobiegać budowaniu domów i zakładów przemysłowych w pobliżu rzek, jezior lub obszarów przybrzeżnych, co czyniło te obiekty narażonymi na znaczne ryzyko powodzi.

Rozwiązania oparte na przyrodzie są już wdrażane na wielu obszarach w całej Europie. Na przykład ochrona i przywracanie naturalnych terenów zalewowych wzdłuż rzek oraz zarządzanie nimi mogą zmniejszyć skalę powodzi. Obszary te mogą przynieść korzyści lokalnym ekosystemom, a także ludności, zapewniając dodatkowe zielone przestrzenie do rekreacji.

Ekstremalne zjawiska pogodowe i zarządzanie wodą „w pigułce”

- Zmiany klimatu w coraz większym stopniu wpływają na dostępność wody w Europie, a także na jej jakość.
- Przewiduje się, że ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak obfite opady oraz susze nasilą się w nadchodzących latach. Więcej intensywnych opadów oraz susz może prowadzić do większego zanieczyszczenia naszych wód, a także do nieefektywnego wykorzystania istniejących zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.
- Europa musi zadbać, aby wody na jej terenie były odporne na zmiany klimatu i ekstremalne zjawiska pogodowe. W ten sposób zasoby wodne nie poniosą uszczerbku na skutek ekstremalnych zjawisk pogodowych i nadal będą przynosiły korzyści ludziom i przyrodzie.

Co możesz zrobić?

- Zmniejsz zużycie wody w domu, na przykład przez naprawianie ciekących kranów i spłuczek, krótsze prysznice i podejmowanie świadomych decyzji konsumenckich.
- Postaraj się zużywać mniej wody podczas aktywności poza domem. Na przykład: nie myj samochodu bieżącą wodą; zbierz deszczówkę i wykorzystaj ją w ogrodzie; uprawiaj rośliny o większej odporności na suszę.
- Dowiedz się, jakie są zagrożenia powodziowe w Twojej okolicy i jakie są lokalne plany działania na wypadek powodzi bądź niedoboru wody. Zapisz się do otrzymywania lokalnych alertów informujących o zagrożeniach.

Europejskie kąpieliska – historia sukcesu w zakresie zdrowia i dobrej jakości życia człowieka

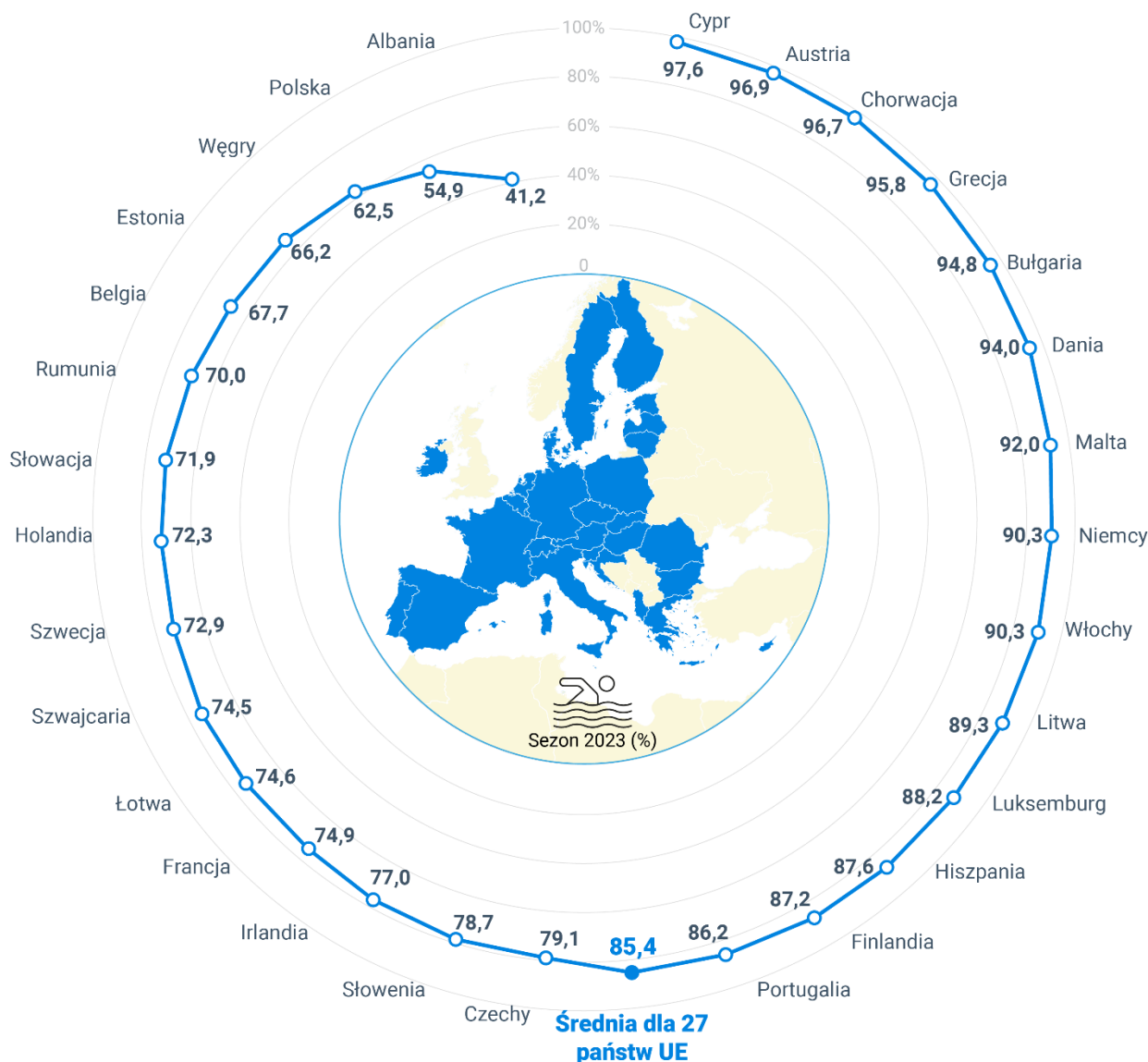
Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego wód w kąpieliskach na terenie Europy jest niezwykle istotnym zadaniem. Jest to jednak także historia sukcesu na poziomie europejskim: 96% naszych wyznaczonych kąpielisk spełnia wymogi bezpieczeństwa. Pojawiają się jednak nowe wyzwania – głównie związane ze zmianami klimatu.

Każdego roku miliony mieszkańców i turystów korzystają z mórz, jezior i rzek w całej Europie. Pływanie, ćwiczenia i odpoczynek nad wodą wpływają korzystnie zarówno na zdrowie psychiczne, jak i fizyczne. To sprawia, że czysta i bezpieczna woda w kąpieliskach stanowi priorytet. [Dyrektywa dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach \(BWD\)](#) jest głównym aktem prawnym określającym sposób monitorowania jakości wody. Obejmuje sprawdzanie jej pod kątem szkodliwych bakterii, takich jak *E. coli* i enterokoki jelitowe, które mogą powodować problemy żołądkowe, infekcje ucha i oczu oraz poważniejsze choroby zakaźne.

Droga od niedostatecznej do doskonałej jakości

Od czasu wprowadzenia pierwszej dyrektywy UE dotyczącej wody w kąpieliskach prawie 50 lat temu, jakość wody w europejskich kąpieliskach znacznie się poprawiła. W najnowszej aktualizacji odzwierciedlającej dane zebrane w 2023 r. 85% wód w kąpieliskach UE oceniono jako doskonałe, a 96% uznano za bezpieczne – spełniające minimalne unijne normy jakości wody. Cypr, Austria, Chorwacja i Grecja oceniły co najmniej 95% swoich kąpielisk jako charakteryzujących się wodą o doskonałej jakości. W Austrii, Belgii, Bułgarii, na Malcie, w Luksemburgu i Rumunii wszystkie wody w kąpieliskach spełniały co najmniej minimalne normy jakości.

Odsetek wód kąpieliskowych o doskonałej jakości w wybranych krajach Europy w 2023 r.

Uwaga

Ocena obejmuje wody w 22 081 kąpieliskach na terenie Europy, dla których dane przekazano do EEA w sezonie 2023 (załącznik 1). Całkowita liczba kąpielisk na terenie Europy wynosiła 21 766. W Polsce kontroli jakości zostały poddane wody pochodzące tylko z 77% kąpielisk. Znaczna część tych wód została zidentyfikowana niedawno, a kompletne zestawy próbek, które umożliwiłyby ocenę zgodną z wymogami BWD, nie były dostępne do klasyfikacji.

Poprawa ta wynika nie tylko z dyrektywy dotyczącej zarządzania wodą w kąpieliskach, ale także z lepszego oczyszczania ścieków komunalnych i zmniejszenia zanieczyszczenia w całej Europie.

Aby sklasyfikować wody w kąpieliskach, władze regularnie pobierają próbki wody przed sezonem kąpielowym i w trakcie jego trwania, w celu sprawdzenia zanieczyszczenia bakteriologicznego. Następnie na podstawie tych testów, a także

testów z trzech poprzednich sezonów, klasyfikują jakość wody jako doskonałą, dobrą, dostateczną albo niedostateczną w danym sezonie kąpielowym.

Obecne i przyszłe wyzwania

Pomimo sukcesów 1,5% wód w kąpieliskach UE wciąż cechuje się niedostateczną jakością. Wody śródlądowe mają zazwyczaj niższą jakość w porównaniu z wodami przybrzeżnymi. Często zanieczyszczenie wzrasta po obfitych opadach deszczu przeciążających systemy kanalizacyjne, na skutek czego do wód w kąpieliskach przedostają się nieoczyszczone ścieki. Zmiany klimatu, a wraz z nimi zjawiska, takie jak ulewne deszcze, podnoszenie się poziomu mórz, wyższe temperatury oraz okresy suszy, prawdopodobnie pogłębią problemy wpływające na wodę w kąpieliskach. Pomóc mogą jednak [rozwiązania oparte na przyrodzie](#), stanowiąc opłacalną, przyjazną dla środowiska alternatywę dla wałów przeciwpowodziowych i zapór.

Kolejnym rosnącym problemem jest zanieczyszczenie plastikiem, który stanowi około 80% śmieci na europejskich plażach. Jego degradacja może prowadzić do potencjalnych zagrożeń dla zdrowia spowodowanych mikrodrobinami plastiku, chociaż nadal nie są znane wszystkie możliwe skutki związane z tymi małymi cząsteczkami. Konieczne są europejskie i globalne działania prowadzące do ograniczenia zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi.

Jakość wody w kąpieliskach			
Niedostateczna	Dostateczna	Dobra	Doskonała
			

Dążąc do jeszcze lepszej jakości wód w kąpieliskach

Aby sprostać obecnym i przyszłym wyzwaniom, a także w ramach [planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń](#), dyrektywa dotycząca zarządzania wodą w kąpieliskach jest [obecnie poddawana przeglądowi](#) pod kątem potencjalnych aktualizacji. Konieczne może być na przykład wprowadzenie nowych parametrów monitorowania, aby oceny jakości wody w kąpieliskach były dokładniejsze.

Podczas gdy dyrektywa dotycząca wody w kąpieliskach skupia się na ochronie kąpielących się osób przed zagrożeniami dla zdrowia, inne przepisy chronią szersze środowisko wodne. Obejmują one dyrektywy w sprawie [oczyszczania ścieków komunalnych](#), [wody pitnej](#), [azotanów](#), [ryzyka powodzi](#), [ramowej strategii wodnej](#) i [strategii morskiej](#) oraz [dyrektywę w sprawie tworzyw sztucznych jednorazowego użytku](#). Łącznie mają one na celu zmniejszenie zanieczyszczenia, ustanowienie

norm jakości wody oraz zapewnienie bezpiecznej wody pitnej i ochrony przed powodzią.

Jakość wód kąpielowych w Europie „w pigułce”:

- Unijna dyrektywa dotycząca wód w kąpieliskach wyznacza standardy monitorowania jakości wód w europejskich kąpieliskach. Dyrektywa ta jest poddawana przeglądowi pod kątem jej skuteczności i może być aktualizowana, aby sprostać istniejącym i nowym wyzwaniom.
- 96% wód w kąpieliskach na terenie UE spełnia minimalne normy bezpieczeństwa, a 85% – zostało ocenionych jako doskonałe. Na przestrzeni niespełna 50 lat zaobserwowano istotną poprawę.
- Wyzwania dotyczące jakości wód w kąpieliskach obejmują ekstremalne zjawiska pogodowe, nasilane przez zmiany klimatu, oraz zanieczyszczenie plastikiem.

Co możesz zrobić?

- Zobacz [mapę EEA](#), na której znajdują się informacje dotyczące wód w kąpieliskach w około 22 000 miejsc na terenie całej Europy.
- Uzyskaj krajowe albo lokalne informacje dostępne w [arkuszach informacyjnych dla danego kraju](#) oraz na [krajowych albo regionalnych stronach internetowych](#).
- Zwracaj uwagę na znaki na plaży. Lokalne władze mogą czasami ograniczyć pozwolenie na kąpiel z powodu zbyt niskiej jakości wody albo innych zagrożeń dla osób kąpiących się.